

beroepsonderwijs bedrijfsleven

Ministerie van OCW
De heer dr. R.H Dijkgraaf en de heer drs. A. D. Wiersma
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Ministerie van SZW
Mevrouw ir. C.E.G. van Gennip
Postbus 90801
2500 LV DEN HAAG

1. MOCW
2. MPVO
3. AGHBWE
4. MBO

Ministerie van OCW	
Zaaknr.	
Datum reg.	05 OKT. 2022
nr.	
Directie	MBO

Zoetermeer, 4 oktober 2022

Betreft: Vijfde voortgangsrapportage SBB Actieplan stages en leerbanen
Kenmerk: hv22-0346mr/BES_Alg

Geachte heer Dijkgraaf, heer Wiersma en mevrouw Van Gennip,

Dagelijks combineren ruim een half miljoen jongeren en volwassenen werken in erkende leerbedrijven met scholing vanuit een onderwijsinstelling. Via praktijkleren in het mbo kan een waardevol diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring behaald worden. Voldoende stages en leerbanen zijn daarbij essentieel voor mbo-studenten en leerlingen in het vmbo, praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs én werkenden en werkzoekenden. Met het Actieplan stages en leerbanen zorgen we voor goed opgeleide vakmensen voor de arbeidsmarkt en de beste praktijkopleiding voor studenten.

Hierbij bieden wij u de vijfde voortgangsrapportage van het SBB Actieplan stages en leerbanen aan. In de bijgesloten rapportage treft u feiten en cijfers over de ontwikkeling in tekorten aan stages en leerbanen van januari tot en met juni 2022. Daarnaast leest u over de uitgevoerde landelijke, sectorale en regionale acties met, daar waar beschikbaar, de resultaten en voorbeelden. Tot slot geven we een vooruitblik naar de activiteiten in de tweede helft van 2022.

Belang van voldoende stages en leerbanen en praktijkleren in het mbo

Vakmensen met een mbo-opleiding zijn onmisbaar voor het realiseren van de ambities van het kabinet op het gebied van klimaat, energie, zorg en wonen. Dat vraagt om voldoende stages en leerbanen voor het opleiden van deze nieuwe vakmensen. Krapte op de arbeidsmarkt toont aan dat alleen de instroom van jonge vakmensen uit het initieel onderwijs onvoldoende is. Extra inzet op om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden is daarom nodig. Het opleiden van voldoende vakmensen kan alleen als we de brug slaan tussen onderwijs en arbeidsmarkt. SBB heeft een unieke infrastructuur waarin de aanwezige deskundigheid en ervaring met het opleiden van volwassenen bij onderwijsinstellingen en leerbedrijven binnen het mbo worden samengebracht. De afgelopen tweeënhalf jaar hebben we met de extra impuls vanuit de middelen van het actieplan laten zien dat er veel mogelijkheden zijn via het mbo een rol van betekenis te kunnen spelen binnen het leven lang ontwikkelen. Het kabinet hoeft bij de aanpak van grote maatschappelijke vraagstukken het wiel niet opnieuw uit te vinden, maar kan gebruik maken van alle kennis, ervaring en middelen die er al zijn om de benodigde vakmensen op te leiden.

beroepsonderwijs bedrijfsleven

Gezamenlijke aanpak van tekorten aan stages en leerbanen loont

Door snel te handelen en een snelle opdrachtverlening vanuit de ministeries van OCW en SZW kon SBB gericht met het Actieplan stages en leerbanen en op bestuurlijk en operationeel niveau tot gerichte uitvoering overgaan bij het uitbreken van de coronacrisis. Hierdoor konden bedrijfsleven, onderwijs en SBB snel reageren op tekorten aan stages en leerbanen en voor veel studenten en werkenden en werkzoekenden oplossingen vinden. Uit de vijfde voortgangsrapportage blijkt dat ruim 8.570 gemelde tekorten aan stages en leerbanen zijn opgelost in het eerste half jaar van 2022. Mede dankzij de gezamenlijke inspanning van leerbedrijven, scholen, sociale partners, regionale en sectorale partners en SBB is het tekort aan stages en leerbanen teruggebracht naar 3.884 leerplaatsen per 30 juni 2022. Dit is het laagste aantal tekorten sinds de start van de meting in mei 2020. De infrastructuur en samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven in het mbo heeft zijn meerwaarde (wederom) bewezen.

Aandacht voor voldoende stages en leerbanen blijft nodig in schooljaar 2022-2023

De tekorten aan stages en leerbanen staan op het laagste punt van de afgelopen tweeënhalf jaar, maar achter de resterende tekorten gaan meer structurele knelpunten schuil. Beperkte begeleidingscapaciteit door personeelstekorten of een extra ondersteuningsbehoefte van studenten maken het tot een uitdaging om voor iedere student een passende stage of leerbaan te vinden. Aanvullend speelt bij studenten ook gebrek aan motivatie of minder actief zoekgedrag een rol. Met name voor studenten van opleidingen in de Zorg, Entree en niveau 2 blijft het soms lastig om voor iedereen een plek te vinden. Extra inzet blijft nodig voor deze groepen studenten.

SBB blijft bij leerbedrijven het belang van de bbl uitdragen, zeker voor werknemers die nog geen startkwalificatie hebben behaald. Wij pleiten daarbij voor een bbl-offensief. Groenpluk is onwenselijk en onderwijs en bedrijfsleven vinden het van belang dat alle studenten hun opleiding afronden. SBB inventariseert bij sectoren en onderwijsinstellingen in welke mate sprake is van groenpluk. Bij ongediplomeerde uitstroom naar werk wordt daar waar mogelijk contact gezocht met de werkgever en de werknemer om te stimuleren dat gekozen wordt voor een bbl-traject waarmee alsnog een diploma wordt behaald. Zoals ook afgesproken in de intentieverklaring die JOB, VNO-NCW/MKB-Nederland, SBB, MBO Raad, Ingrado en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in 2020 hebben afgesloten.

Maatschappelijke ontwikkelingen kunnen in schooljaar 2022-2023 invloed hebben op de beschikbaarheid van leerplaatsen, zoals het ontstaan van nieuwe varianten van het coronavirus of toenemende personeelstekorten. We zien nu al dat bedrijven vanwege personeelstekorten minder begeleiding kunnen bieden. Daarnaast leiden personeelstekorten én hoge energie- en grondstofprijzen tot verlaging van de productie bij onder meer industrie, bakkers en tuinders of beperking van openingstijden van winkels en horeca. In economische vooruitzichten wordt al rekening gehouden met een mogelijke recessie. Dit kan tot gevolg hebben dat er minder stages en leerbanen beschikbaar komen en tekorten weer gaan toenemen. Vanwege deze onzekere factoren is het van belang de vinger aan de pols te houden. Met de ervaring van het Actieplan stages en leerbanen is het mogelijk snel te reageren op dreigende tekorten en gerichte actie te ondernemen met leerbedrijven, onderwijsinstellingen en SBB.

Praktijkleren in het mbo

Samen met landelijk en regionale partners werkt SBB aan het benutten van de mogelijkheden van praktijkleren in het mbo voor werkenden en werkzoekenden. Het aantal leerbanen dat geschikt is voor gerichte om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden neemt toe. Medio 2022 hebben erkende leerbedrijven 50.000 beschikbare leerbanen, waarvan 4.600 leerbanen die te combineren zijn met een opleiding voor een mbo-certificaat. Daarnaast zijn 3.388 leerbanen geschikt zijn voor het behalen van een praktijkverklaring. SBB laat met leerbanenmarkt.nl zien welke leerbanen in de regio beschikbaar zijn. Deze beschikbare leerbanen kunnen nog beter benut worden voor om- en bijscholing naar sectoren die een tekort aan vakmensen hebben. Een tekort aan leerbanen kan gemeld worden via het meldpunt leerbanentekort en kan leiden tot werving van nieuwe plaatsen.

beroepsonderwijs bedrijfsleven

Op regionaal niveau levert SBB informatie over kansrijke sectoren en leerbanen in samenwerking met UWV. Verder adviseren en ondersteunen adviseurs van SBB leerbedrijven over de mogelijkheden voor kortdurende om- en bijscholing van nieuwe of bestaande medewerkers in de derde leerweg. In de combinatie van werken en het volgen van om-, her- en bijscholing kunnen werkenden en werkzoekenden een diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring behalen. Om meer trajecten in kansrijke sectoren te kunnen aanbieden faciliteert SBB ook de ontwikkeling van nieuwe mbo-certificaten. Tot slot heeft SBB in iedere arbeidsmarktregio vaste contactpersonen die de dienstverlening van SBB ontsluiten voor de regionale partners.

SBB heeft in samenwerking met DUO uitvraag gedaan bij onderwijsinstellingen naar het benutten van mbo-certificaten. Bij de 41 deelnemende mbo-onderwijsinstellingen hebben in schooljaar 2021-2022 in totaal 989 studenten een opleiding gevolgd voor het behalen van een beroepsgericht mbo-certificaat. Daarnaast stonden 5.700 studenten ingeschreven voor het behalen van een mbo-certificaat gekoppeld aan een keuzedeel. Ook in de dagelijkse praktijk merkt SBB dat het aantal werkenden en werkzoekenden dat om- en bijscholing volgt via praktijkleren in het mbo geleidelijk toeneemt. Wel blijft dit aantal achter bij de gezamenlijke ambities van overheid, onderwijs en bedrijfsleven. Bedrijven zijn vaak nog onvoldoende bekend met de mogelijkheden van het mbo voor gerichte om- en bijscholing van werkenden of zij-instromers. Ook zijn landelijke, regionale of sectorale financiële tegemoetkomingen en subsidieregelingen voor leerbedrijven nog te weinig gericht op het stimuleren van om- en bijscholing via praktijkleren in het mbo. Daarnaast vinden werkenden of werkzoekenden, werkgevers en mbo-instellingen elkaar nog niet altijd zodat een opleidingsvraag en aanbod van opleidingen nog niet omgezet worden in een gericht scholingstraject voor het behalen van een diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring. Samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven, SBB, rijksoverheid en regionale partners zoals gemeenten en UWV blijft nodig om meer bekendheid te geven aan praktijkleren in het mbo als kansrijk traject voor gerichte om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden.

Tot slot

In opdracht van het ministerie van OCW voeren ResearchNed en KBA Nijmegen een beleidsevaluatie uit van het Actieplan stages en leerbanen. De uitkomsten van dit onderzoek worden in het najaar van 2022 verwacht. Samen met u willen wij graag de activiteiten die met het Actieplan zijn opgezet en effectief blijken te zijn, structureel opnemen in de dienstverlening vanuit SBB. Wij blijven ons als SBB samen met onderwijsinstellingen, georganiseerd bedrijfsleven, gemeenten, UWV en het kabinet inzetten voor de ambities uit het Actieplan. Landelijk, sectoraal én regionaal. Door de beschikbare stages en leerplaatsen optimaal te benutten. Met als doel voldoende leerplaatsen voor de mbo-studenten, leerlingen in het vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs én werkenden en werkzoekenden die willen om- en bijscholen via praktijkleren in het mbo. Zo krijgt iedere mbo-student, jong of oud, de kans zich optimaal te ontwikkelen en zorgen wij nu en in de toekomst voor goed opgeleide vakmensen die de arbeidsmarkt nodig heeft.

Met vriendelijke groet,

Claudia Reiner
voorzitter

 Adnan Tekin
vicevoorzitter